

NOVÉ TENDENCIE V SÚPERENÍ O POZÍCIE V GLOBÁLNO M VLÁDNUTÍ BEZ GLOBÁLNEJ VLÁDY

Dr. h. c. prof. Ing. Milan Šikula, DrSc.

Vedeckopopularizačná konferencia
Makroekonomické nerovnováhy a kríza v eurozóne:
účinnosť doterajších riešení a možné alternatívy

Brno, 21. 11. 2014

Cieľ

- Argumentovať hypotézu, že proces globalizácie je zákonite spojený s formovaním rôznych foriem globálneho vládnutia bez globálnej vlády
- Načrtnúť niektoré jeho najvýznamnejšie aspekty, doterajšie prejavy a nové prvky v súperení o pozície a vplyv
- V tomto kontexte naznačiť špecifické aspekty stratégie USA z hľadiska genézy globálnej krízy, BRICS, ŠOS zápasu o Ukrajinu, charakteru a dôsledkov sankcií a pripravovanej zóny voľného obchodu TTIP EU-USA

Neoliberálny koncept globálneho vládnutia bez globálnej vlády

- Početné analýzy ukazujú, že súčasná podoba globalizácie nie je žiadnou historickou nevyhnutnosťou, ale výsledok neoliberálnej politiky vlád, medzinárodných inštitúcií a predovšetkým finančných a nefinančných TNK
- Globálne nanútenie troj-rozmernej neoliberálnej politiky L-D-P vytvorilo priestor pre rozmanité prejavy globálneho vládnutia založeného na fundamentálnych inštitucionálnych zmenách predovšetkým v relácii štát – TNK, medzinárodné organizácie, nevládne neziskové organizácie, kolonizujú priestor štátu, určujú diskriminačné pravidlá
- Priemyselné a finančné oligarchie vládnu vládam, diktujú programové smerovanie globalizácie, ovládajú MMF, SB, WTO atď. Stiglitz 2001
- Antidemokratická kontrarevolúcia – manipulácia verejnej mienky, kupovanie nielen politikov, ale celej demokracie
- Existuje už viacero hlbokých analýz globálneho vládnutia

Svet a globálna superkorporácia

- Univerzita Zürich (Vitali, Glattfelder a Battiston, 2001) in New Scientist
  - spracovanie gigantickej databázy 37 000 000 firiem a investorov
  - prepojenia umožňujú kontrolu SE 43 060 TNK – spoločné aktíva
  - model rozdeľovania ekonomického vplyvu 1 318 TNK – jadro, mimoriadne tesné spojenia
    - preyšujú 20 % svetového zisku, no
    - ovládajú väčšinu svetových spoločností a
    - reálne ovládajú až 60 % svetových príjmov
  - Ich aktíva sú tak vzájomne prepojené, že tento 147 TNK – super jadro
  - neoficiálny finančný konglomerát má kontrolu
  - nad 40 % celosvetového bohatstva korporácií
  - a určuje vývoj globalizovanej SE
- „Realita je natoľko komplikovaná, že sme museli upustiť od dogiem ako napr. teória sprisahania alebo teória voľného trhu“ J. Glattfelder

Michael Morris: Was sie nicht wissen sollen! AMADEUS 2011

Co nesmíte vědět! ANCH BOOKS, Bratislava 2012

- Konkrétne historická deskripcia toho, ako sa vygenerovali mocenské štruktúry ovládajúce čoraz viac vývoj sveta, usilujúce o NEP
- Neviditeľná vláda – malá skupinka (rodinné klany), ktorá prostredníctvom peňazí a bánk ovláda nielen hospodárstvo, ale aj nadnárodné organizácie, OSN, SB, MMF, značnú časť médií, vedy, školstva, či dokonca manipuláciou počasia
- Híbková analýza peňažníctva – peniaze skôr ako platidlo sú prostriedok k vytváraniu moci a útlaku, banky si môžu peniaze slobodne vymýšľať ako to robia, komu patria, komu to prináša úžitok citát s. 86-7
- Podstatné sú dve veci: kto ovláda nekryté peniaze; a znemožňovať plnohodnotné peniaze

David Rothkopf: The Superclass 2008 New York

- Híbková sonda do zákulisia supertriedy – aktéra globálneho vládnutia
- V globalizácii sa sformovala štruktúra privilegovaných s nevídanou úrovňou bohatstva a moci – okolo 6000 t.j. každý z cca 1 mil. pri viac ako 6 mld.
- Definičný znak – obrovská moc, ovplyvňujú milióny a miliardy ľudí nielen vo vlastnej zemi a celom svete, supertrieda sa grupuje
- Zo šéfov najväčších korporácií a najsilnejších finančných inštitúcií, predstaviteľov najvplyvnejších 120 štátov, najväčších obchodných spoločností, z asi 500 najväčších investičných spoločností, predstavitelia najmohutnejších ozbrojených síl, najvýznamnejší predstavitelia cirkví, medzinárodných organizácií, tieňových elít, globálne vplyvní vedci, umelci
- Na rozdiel od elít pôsobiacich v minulosti v rámci národných štátov majú v rukách neúmerne vysoký podiel svetovej moci, operuje globálne, kde je len málo, resp. žiadne nástroje protiváhy ich vplyvu

Presadenie brettonwoodskeho systému východisko globálnej stratégie USA

- Yanis Varoufakis: Globální Minotaurus (2011; 2013)
- Keynesov koncept MMÚ bol absolútne neprijateľný plánu globálneho vládnutia USA (White) – 2011 guvernér NB Číny a Dominik Strauss – Kahn BBC – návrat ku Keynesovej myšlienke ako riešenie globálnej krízy
- Globálny plán – dolár sa stal fakticky svetovou menou, USA mohli exportovať tovary a kapitál do Európy a Japonska výmenou za priame investície a politický patronát – hegemoniu USA založenú na priamom financovaní zahraničných centier výmenou za americký obchodný prebytok s nimi
- Začiatok – naštartovanie medzinárodného obchodu, vytvoriť trhy pre exporty USA a riešiť nedostatok investícií prostredníctvom súkromných spoločností USA
- Potreba ešte 2 silných mien, ak by ekonomika USA nedokázala absorbovať pokles, Nemecko – marka a Japonsko - jen
- Paradoxne – marginalizácia V. Británie

Stratégia USA prvej etapy globálneho vládnutia

- Obdobie GP 1950-1971 – zlatý vek kapitalizmu – kap. Ekonomiky prepojené systémom pevných kurzov, doplnený špecifickým typom globálnej recyklácie prebytkov – zachovávajúci veľký povojnový obchodný prebytok USA a možnosť exportovať prebytočný kapitál (zisky) investície a pomoc chránencom, aby mohli kupovať americké produkty
- Neuveriteľná prispôsobivosť – využitia udalosti v záujme GP (kórejská vojna, dopyt pre Japonsko, importu na trhy spojencov i USA, studenej vojny, prekonanie súperenia imperializmov, v záujme udržania amerického blahobytu a rastu zámerne nechali časť globálneho „koláča“ svojim chránencom, 20 % svojho podielu na svetových príjmoch Nemecku a Japonsku
- USA v úlohe hegemonia popri vojenskej a politickej moci taký masívny typ redistribúcie prebytkov po celej zemeguli, čo by nedokázal zaistiť žiadny trhový mechanizmus

Stratégia USA po rozpade Brettonwoodského systému

- Nový problém USA – ako financovať dvojitý deficit bez obmedzovania vlastných vládnych výdavkov, zvyšovania daní a oslabovania svetovej pozície USA
- Riešenie – nalákať k financovaniu týchto deficitov zbytok sveta, to znamená redistribúciu globálnych prebytkov v prospech USA na úkor dvoch zón okolo Nemecka a Japonska, obrátiť globálne toky kapitálu, aby plynul na Wall Street – dva nutné predpoklady
  - Zvýšenú konkurencieschopnosť firiem USA oproti Nemecku a Japonsku zvýšením PP a zvýšením jednotkových nákladov konkurencie, stláčaním nákladov na PS a podnecovaním rastu cien ropy
- Konkurencieschopnosť korporácií USA – priťahovala zahraničný kap.
- USA boli menej závislé od cien ropy a naviac petrodoláre plynuli na Wall Street
- Politika Fedu zvýšenými úrokmi (1971 – 6 %, 1981 – 20 %) priťahovať kapitálové toky
- Oba predpoklady sa splnili ešte pred nástupom Reagana, začala sa nová fáza – zväčšovať skoro bezmedzne dvojitý deficit vďaka prítoku kapitálu zo zbytku sveta, ako „premršteného privilégia“ USA

Faktory umožňujúce fungovanie globálneho minotaura

- Status dolára – ako rezervnej meny, brettonwoodský systém – držanie USD – výhodné, po rozpade – pri očakávaní krízy – útek k doláru denominácia komodít v USD – každá transakcia zvyšuje dopyt po dolároch
- Rastúce náklady na energie – poškodzovali relatívnu K Nemecka a Japonska; USA menšia závislosť, zisky ropných TNK, petrodoláre
- Zlacnená produktivita práce, stagnujúce reálne mzdy, jednotkové náklady práce, zisky korporácií – magnet pre zahraničný kapitál
- Geopolitická moc USA – nielen ekonomická, ale aj geostrategická, zahraničný kapitál bol motivovaný väčším zhodnocovaním ak pretekal cez finančný sektor USA
- Zvyšovanie úrokových mier najúčinnejší prostriedok ničenia nepriateľov USA – sovietsky blok, RK

AKTÉŘI DĚJIN

Jsme teď impérium, a když jednáme, vytváříme svou vlastní realitu. A zatímco vy tuto realitu zkoumáte – jak jen vědecky chcete -, my budeme opět jednat a vytvářet nové reality, které budete také moci zkoumat, a takhle se to všechno vyřeší. Jsme aktéři dějin... A vám, vám všem nezbude než zkoumat to, co děláme.

Karl Rove – poradca G. W. Busha, 2002.

Globálna kríza – nová etapa boja o globálne vládnutie

- rozpad sovietskeho bloku – vytváranie nového priestoru expanzie – kolonizácia – zmäkčenie rozporov – prebytky
- príčinné súvislosti generujúce vznik globálnej krízy
- USA – epicentrum – tlak na globalizáciu, agresívny predstih jej využívania, extrémna polarizácia, prebytok kapitálu a nedostatočný dopyt
- financilizácia – vytváranie fiktívneho dopytu a bublinového rastu
- zadlženosť USA – audit ekonomiky a fiktívny rast
- globálna kríza naplno ukázala globálne prerozdelenie ek. moci a vplyvu
- stratégia USA – „riešenie“ krízy – v predstihu tlačení peňazí a zneužívaním monopolu USD čo najviac prenášať dopady do zbytku sveta – rozkladať pozície a vplyv nových centier SE

BRICS – formovanie nového ekonomického poriadku v globálnom vládnutí

- formálne, rozptýlené zoskupenie alebo začiatok kvalitatívnej zmeny
- 2001 Jim O’Neill Goldman Sachs; 2014 – Nová banka – konkurencia SB, MMF
- Nová rozvojová banka a rezervný fond – kritická reakcia na SB a MMF a oslabenie vplyvu dolára a hegemonie USA a pôsobenia Fedu
- vstupný kapitál 50 mld. USD sa postupne zvýši na 100 mld. a v rámci banky aj 100 mld. rezervný fond, rovnaký podiel hlasov a rotujúca funkcia prezidenta – teda opak diskriminačného MMF a SB
- nenahradí SB a regionálne rozvojové banky (SB 232 mld. zákl. kapitál)
- je to však nový ozdravný trend inštitucionálnych zmien v globálnom vládnutí a nastoľovaní nových prístupov ku globálnym civilizačným problémom – nová globálna mena, chudoba, ekológia, ale aj reakcia na súčasnú stratégiu USA

Šanghajska organizacia pre spolupracu (ŠOS)

- 2001 6 štátov Rusko, Čína, Kazachstan, Tadžikistan, Kirgisko a Uzbekistan
- pôvodne bezpečnostný aspekt
- 2014 zámer hospodárskeho rozvoja euro-ázijského regiónu
- geopolitický záujem, Číny a Ruska – eliminovať šíreniu tzv. farebných revolúcií – neoliberálnych konceptov a prekonávania unipolárneho modelu – USA
- septembrový sammit v Ušanbe (Tadžikistan) a reakcia na sankcie a protisankcie
- prihlášky
  - India, Pakistan, Mongolsko a Irán (sankcie)
  - komplementárne ekonomiky
- rodí sa nový silný aktér globálneho vládnutia takmer 3 mld. obyvateľov na celom euroázijskom kontinente

Miesto Ukrajiny v stratégii USA v boji o globálne vládnutie

- ofenzíva Západu zásadne iniciovaná USA, ktorým údajne nejde o novú studenú vojnu, o boj o sféry vplyvu, ale o slobodu Ukrajincov (Obama)
- v stratégii USA zastaviť, resp. spomaliť oslabovanie pozície v globálnom vládnutí ide o vrazenie klinu medzi Európou a Rusko, ktorých rastúci vzájomný obchod a celkový rozvoj a prehĺbovanie vzájomných vzťahov ako partnerského bloku sa stal krajne nežiaducim
- prostriedkom sa stalo vyvolanie rozkolu a prevratu na Ukrajine, Majdan
- financovali to už od roku 2013 okolo 5 mld. USD, návšteva šéfa CIA (Brennan) viceprezidenta Bidena – 50 mil. USD pomoc ukrajinskej vláde, úverová linka MMF
– 17 mld. USD, experti CIA a pomoc pri modernizácii armády
- „protiteroristická operácia bezpečnostných síl“ naprogramovaná USA stojí mesačne 130 mil. USD, ktoré „investujú“ do novej železnej opony

„Inšpirácia“ k stratégii využitia Ukrajiny

Zdanlivo až prorocky vyznievajú slová nemeckého kancelára z druhej polovice 19. storočia

Mohutnosť Ruska môže byť podkopána jenom jeho oddělením od Ukrajiny. Je třeba Ukrajinu nejenom oddělit, ale především postavit proti Rusku, národ rozdělit na dvě části a pak se jenom dívat, jak bude bratr vraždit bratra. Proto musíme najít a vychovat zrádce z prostředí ukrajinské nacionalistické elity a s jejich pomocí změnit uvažování jedné části velkého národa až do toho stadia, kdy bude nenávidět vše ruské. Vše ostatní je jenom otázka času.

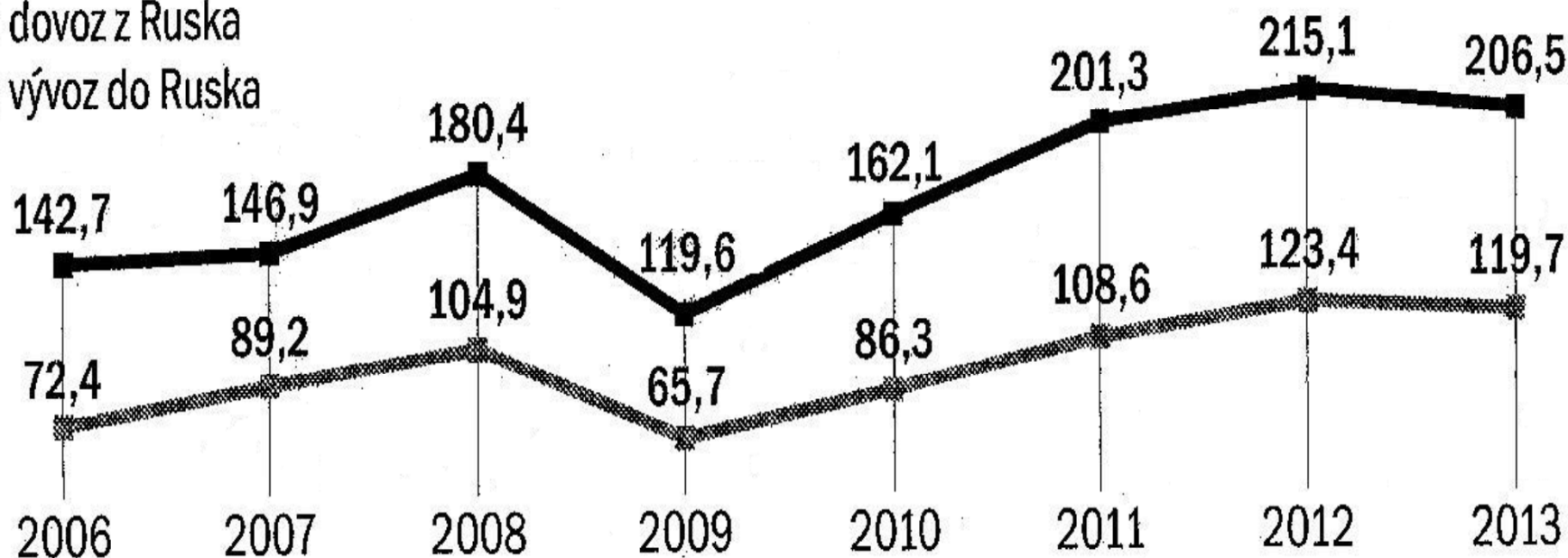
(Otto von Bismarck, německý kancléř v letech 1862-1890)

Obchod Európskej únie a Ruska (v mld. eur)

■ dovoz z Ruska

▨ vývoz do Ruska

Bratislava, 18. 9. 2014

Asymetrické dopady smerovania sankcií k ekonomickej vojne

- škody vyvolané stupňovanými sankciami a sankčnými protiopatreniami sa odhadujú na 100 mld. na „každej“ strane, v skutočnosti len EÚ – Rusko najhoršie Ukrajina (pokles HDP o cca 7%)
- USA – hlavný iniciátor nielenže si udržiujú solídne tempo rastu 1,7 %, EMU – 0 %, ale samy sú voči dôsledkom sankcií imúnne a oslabovanie pozície EÚ a odbúravanie efektov prehlbujúcej hospodárskej spolupráce EU – Rusko výrazne posilňuje pozíciu USA v globálnom vládnutí
- sankcie narušujú a rozkladajú vytvorené štruktúry a dôveru obchodných, špecializačných a kooperačných, finančných atď. väzieb medzi EÚ – Ruskom, zvyšujú náklady náhradných riešení, tlačí ich do záporného rastu, prehlbovania nezamestnanosti, stupňuje konkurenciu vo vnútri EÚ
- ekonomická vojna – podkopáva euro a posilňuje dolár – čo nie je dlhodobu udržateľné pre EÚ
- EU sa nechala vmanévrovať do nesvojprávnej pozície obhajoby vlastných existenčných záujmov ako globálneho hráča

Mýty a realita zóny voľného obchodu USA - EÚ

- Transatlantic Trade and Investment Partnership (TTIP) – prečo práve teraz? Nejde o novú myšlienku – 60. roky NAFTA 90. roky TAFTA, New Transatlantic Agenda (oblasť regulácie), New Transatlantic Economic Partnership (odstránenie regulačných bariér) 2007 Merklová – Bush – slabé výsledky. TTIP – príprava USA a EU na súboj s BRICS – zmena pravidiel hry má nastaviť normy budúcich bilaterálnych dohôd a priniesť miliardy USD, eur efektov a tisícky pracovných miest
- popri odstránení zvyškov obchodných bariér, má ísť hlavne o kompatibilitu regulácií. Odlišnosti v menšej súťaživosti (K) a hrozby zo strany rozvíjajúcich trhov robia harmonizáciu, resp. vzájomné uznanie pravidiel z veľkej časti nedosiahnuteľné ako docieľiť, aby pravidlá a regulácie boli kompatibilné
- ako ovplyvní TTIP mnohostranný obchod; oživí WTO pre 21. storočie, alebo bude zúfalou iniciatívou „starého sveta“ na hegemóniu z čias 20. storočia

Genéza najnovšieho pokusu o vytvorenie zóny voľného obchodu EU - USA

- B. Obama 13. 2. 2013 prvý krát – v reči o stave únie
- J. M. Baroso – o týždeň neskôr
- 20. marca 2013 – informácia Kongresu USA od Obamu
- 14. júna 2013 členské štáty EU dali mandát EK začať rokovania
- EU USA – najväčší obchodníci a investori 2 mld. € denne
- Obchodný blok EU – USA – referencie pre globálne technologické štandardy
- do roku 2027 – predbežné analýzy – zvýšenie HDP EU – o 0,5 %, USA o 0,4 %
- od 8. júla 2013 do 23. mája 2014 – 5 kôl rokovaní – 14 prioritných oblastí
- príčiny oživenia záujmu – ekonomická kríza, nespokojnosť – vývoj WTO

Trhové charakteristiky EÚ a USA

- Trh EU – najväčší na svete, USA najväčšia destinácia exportu EU a tretí najväčší importér do EU
- EU –druhý najväčší vývozný aj dovozný trh pre USA
- Oba trhy – takmer polovica SE – najväčší a najbohatší trh, 800 mil. obyvateľov $\frac{3}{4}$ svetového finančného trhu a viac ako $\frac{1}{2}$ svetového obchodu
- Až 91,3% celosvetových transakcií je v USD, objemovo 61,7%
- V eurách 25,7%
- rozvojový impulz – nižšie ceny vďaka nižším clám a transakčným nákladom, silnejšia konkurencia, efektívnejšie využitie zdrojov – vyšší rast HDP a vyššia zamestnanosť
- EÚ – USA – hlavná ekonomická zóna – väčší potenciál určovať svetové štandardy

Identifikované priority liberalizácie

- prístup na trh pre poľnohospodárske a priemyselné tovary
- verejné obstarávanie
- investície
- oblasť energetiky a surovín
- otázky regulácie
- sanitárne a fytosanitárne opatrenia
- služby
- práva duševného vlastníctva
- trvalo udržateľný rozvoj
- malé a stredné podniky
- riešenie sporov
- konkurencia
- zjednodušovanie dolných procedúr
- štátne podniky

Prioritné témy podľa D. J. Ikenzona

- Upozorňuje, že existuje vyše 20 legitímnych tém, mnohé budú zmietnuté zo stola, alebo len povrchná pozornosť. Za najdôležitejšie považuje:
- Odstránenie ciel na všetky produkty. Priemerné clá v USA sú 3,5% a v EÚ dokonca až 5,3%. Podľa D. Ikenzona neexistuje žiadny dôvod, aby takéto prekážky existovali v medzinárodnom obchode 21. storočia.
- Harmonizácia štandardov a regulácií na vyrobené produkty.
- Harmonizácia regulačného procesu pri schvaľovaní produktov a dodržiavaní zdravotných a bezpečnostných štandardov.
- Harmonizácia hygienických štandardov, ktoré sa príliš často používajú na zamaskovanie umelých bariér pre prístup na trh.
- Sprístupnenie verejného obstarávania pre transatlantický obchod.

Odhady očakávaných prínosov TTIP

- Londýnske Centrum pre výskum hospodárskej politiky – uvažuje s čiastočnou a úplnou liberalizáciou
- komplexne TTIP – prínos pre EÚ 119 mld. € ročne, 545 € na ⌀ domácnosť prínos pre USA 95 mld. € ročne, 655 na € ⌀ domácnosť
- nárast HDP štátov EÚ o 0,48%, USA o 0,39%
- nárast globálneho exportu EÚ o 6%, USA o 8%
- potenciálne zmeny štruktúry EÚ pokles produkcie elektrotechnického a kovospracujúceho a nárast automobilového a finančného sektora
- potenciálne zmeny štruktúry USA – pokles automobilového a elektrotechnického a nárast ostatných dopravných zariadení a strojov

Odhady očakávaných prínosov podľa Bertelsmann Stiftung

- obrovské rozdiely v závislosti od hĺbky liberalizácie
- komplexná liberalizácia – nárast obchodnej výmeny o 93,5%
- obmedzený scenár – len zrušenie colných bariér 1,13% - 1,65%
- v štátoch OECD – vznikne 2,04 milióna nových pracovných miest a reálne mzdy sa zvýšia o 2,34%
- úplná liberalizácia – zintenzívnenie obchodu EU USA, no zníženie USA – Kanada (o 9,32%), Mexikom (o 16%) a štátmi BRICS (o 32%)
- pokles obchodu Nemecka V. Británia (o 41%), Francúzskom (o 23,3 %)
- zrušenie colných bariér – minimálny prínos k HDP od 1,1 v Belgicku do 0,58% v Litve, pri úplnej liberalizácii až 20 násobné prírastky HDP od 2,64 vo Francúzsku až po 7,3% vo Švédsku a 9,7% v. Británii a USA až o 13,4%

Otázky nad predpokladanými prínosmi a dopadmi TTIP

- Komplexnosť obsahu – obrovské množstvo potenciálnych problémov a úskalí pri pokuse harmonizovať dva značne odlišné regulačné systémy
- viacrozmernosť zložitosti a konfliktnosti záujmov
- odstránenie dolných bariér, relatívne bezproblémové, Ø clo 3,5 – 5,2%, Ø dovozné do EU – 5,2%, Ø dovozné do USA 3,5%
- hoci relatívne nízke, no pri výmene 2 mld. € denne to nie je zanedbateľné, dohody o odstránení relatívne rýchle
- odstraňovanie netarifných bariér, až 80% očakávaného prínosu je podstatne zložitejšie
- podstatou je vzájomné uznávanie, resp. čiastočná alebo úplná harmonizácia štandardov, noriem a regulácií v technickej, bezpečostnej, potravinovej, liekovej, informačnej a pod. oblasti

Otázky nad predpokladanými prínosmi a dopadmi TTIP

- pokračovanie

- najkontroverznejšou oblasťou TTIP je ISDS (investor to State Dispute Settlement) ochrana investorov a riešenie sporov medzi investormi a štátmi
- ISDS – garantuje rovnakú ochranu ako domácim, legitímne nároky na odškodnenie, keď nemôžu žalovať na domácich súdoch
- vlády môžu prijímať zákony, resp. nezrušia, no investorovi umožňuje získať kompenzáciu za škodu
- vyspelé západoeurópske štáty – nenútia potrebu špecializovaného investičného rozhodcovského tribunálu – vlastné súdy
- veľká rozdielnosť výkonnosti národných súdov v EÚ, najmä nové čl. štáty, nepredvídateľnosť, netransparentnosť, nestrannosť, vysoké náklady pre štáty – zásah do legislatívnej suverenity

Miesto TTIP v stratégii USA v súperení o pozíciu v globálnom vládnutí

- podstatne závažnejšou súčasťou TTIP, o ktorej sa nehovorí je oblasť investícií, ktorej riziká vyšli na povrch už v neúspešnej dohode Multilateral Agreement of Investment (MAI) z 2. polovice 90. rokov, tiež urýchlene a tajne pripravovaná
- MAI – TNK – mali dostať nové právomoci a štátom na minimum znížiť reguláciu PZI – zásadná asymetria práv TNK a povinnosti, obmedzení štátu
- hlavné prvky
  - nielen PZI, ale aj cenné papiere, obligácie, pôžičky, duševný majetok, nájomné zmluvy, hypotéky, koncesie na pôdu a prírodné zdroje
  - zvýhodnenie TNK, dôležité regulácie, či obmedzenia – diskriminácia, požiadavky na investorov – reinvestovanie, domáce produkty a pod. – nelegálne, obmedzenia kapitálových tokov – špekulatívne zakázané (spomaľovače)
  - riešenie sporov štát – TNK – nadnárodná, jurisdikcia, nemožnosť zmien prijatej liberalizácie (dopredu predvídať výnimky), status quo 20 rokov

Východiskové podmienky a možné výsledky TTIP pre USA a EÚ

- analógia s využitím globalizácie americké a európske TNK
- pozícia USA a EÚ v zvládaní dopadov globálnej krízy, rast
- ideálne predpoklady rozvoja MO a MDP a realita podmienok a „detailov“ investície, nielen ideálne PZI, ale celý komplex finančných špekulatívnych produktov (toxických) v spojení s dominantným postavením dolára umožní „transfer“ bublinových dopadov do EÚ
- vplyv odpočúvania a špionáže – asymetrická informačná pripravenosť
- TTIP – účelový nástroj na asymetrické posilnenie USA na úkor EÚ
- TTIP – dôležitá súčasť novej etapy v stratégii USA v boji o postavenie v globálnom vládnutí

Ďakujem za pozornosť